

A tartalomról:

Dr. Hajdu Miklós: „Kiki kezének ajándoka szerint...”
— Korein Dezső: Hangos gondolatok — Kiss Arnold:
Fáklyák az éjszakában — A telavivi magyar kiállítás
kulisszái mögül — Spielberger Leó: Maápil munkák
kiállítása Tel-Avivban (rendezte a Hitachduth Olej
Hungaria) — Vihar Béla: Atyám (vers) — Sass Irén:
Az egyiptomi herceg — Fodor Fülöp: Az ungvári
gimnázium — A palesztinai sajtó Patai József új köny-
véről. „Miszefuné Hasira“. (Előadások a jeruzsálemi
héber egyetemen) — Zsidó humor: Aki fut a „koved”
elöl; „A hitetlen” — Új könyvek: Berend László:
Éjféli jajkiáltás; Sós Endre két új könyve — Krónika
és Szemle: Morris C. Troper; Prof. Klein Sámuel
halála stb. A Magyar Cionista Szövetség Országos
értekezlete — Két műmelléklet és tizenegy illusztráció

ALUL

ÉS JÖVŐ

ZSIDÓ LAP

SZERKESZTI ÉS KIADJA

DR. PATAI JÓZSEF

MULT ÉS JÖVŐ S ERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, V., VADÁSZ-UTCA 11

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. PATAI JÓZSEF

Megjelenik
minden hó 15-én

Telefonszám:
111-901

Kiadóhivatali igazgató
VIRÁG GYULA

Előfizetési díj egész évre: 24 pengő, Romániában 900 lei, Szlovákiában 120 ks, Jugoszláviában 250 dinár,
Amerikában 5 dollár.

Visó Márkne
HÖLGYFODRÁSZ ÉS PARÓKAKÉSZÍTŐ

Speciális hajmunkák. Tartós hullám.
Hajfestés szakszerűen

B U D A P E S T
Károly-körút 25, félem.
[Király-utcasarok]

Telefon: 330-693

Siremlékek

n a g y v á l a s z t é k b a n

EICHBAUM MÓR

kőfaragómester raktáraiban

V., Rudolf-tér 3 (Margithidnál)

AZ ENYINGI IZRAELITA HITKÖZSÉG ÉS SZENTEGYLET EGYÜTTES DÍSZKÖZGYÜLÉSE. Szép és bensőséges ünnepséggel búcsúztatta Enying zsidósága nyugalomba vonuló hitközségi és szentegyleti elnökét, Schwarz Adolfot. Moskovics kántor mély átérzéssel énekelt Ma-Tauvu-ja után Holzer József, a szentegylet elnöke meleg szavakkal mondott búcsút az Enyingről távozó Schwarz Adolfnak, a szentegylet 16. éven át volt elnökének, akit örökös tiszteletbeli elnöknek választottak meg. Dr. Kun Lajos főrabbi magasan szárnyaló beszéde után dr. Polgár László, az újonnan megválasztott hitközségi elnök tartotta meg székfoglalóját. Első elnöki ténykedését Leipniker Gyulának, az enyingi izr. hitközség 14. éven át volt elnökének szentelte, kit érdemei méltánylásául a hitközség örökös tiszteletbeli díszelnökévé választott meg.

AZ UNGVÁRI SZENTEGYLET április 28-án megtartott választáson ismét dr. Maros Márk ügyvédet választotta elnökké. Az elnök azonban, aki nyolc éven át vezette a

Karmel ארטה כשר Penzió Budapest

VI., Andrásy-út 43 * Telefon 1-289-67

Villamos és autóbusz összeköttetés a város minden részébe

Elsőrendű családi penzió a város központjában, teljesen *ujonnan* berendezve. *Legnagyobb kényelem, modernül berendezett, szépfekvésű szobák folyó vízzel. Fürdőszobák. Bőséges és elismerten kitűnő konyha. Kívánatra diétikus ellátás. Figyelmes kiszolgálás. Abszolút tisztaság. Olcsó árak, hideg- és melegvíz. Referenciát a budapesti orth. rabbiság ad. Szobák napokra is igénybe vehetők. Előzetes szobafoglalás. Sziveskedjék nagybecsű látogatásával bennünket megtisztelni.*

Szentegyletet és azt aggokháza és egyéb intézményekkel gyarapította, az elnöki tisztségről lemondott.

60-IK HÁZASSÁGI ÉVFORDULÓ. Révész Fülöp dr., a békéscsabai orvosok nesztorja, tb. megyei tisztifőorvos, aranydiplomás orvos, a Magyar Fogorvosok Egyesületének tiszteletbeli tagja, az Országos Orvos Szövetség örökös tagja és neje szül. Valentin Cecilia, a Magyar Vörös Kereszt békéscsabai fiókjának alelnöknője, a napokban ünnepelték házasságuk 60-ik évfordulóját. Ezen ritka jubileum alkalmából sokan keresték fel a házaspárt jókívánságaikkal.

HÁZASSÁG.

Klein László a Lomas S. A., főtisztviselője és Marek Esztike, Marek Mór, a Petrozsényi Villamosművek igazgatójának leánya, március hó 10-én házasságot kötöttek Petrozsényben.

**Fűzőt, gumiharisnyát,
g u m i f ű z ő t
vásároljon bizalommal
a Hungária üzleteiben**

Akácfa-utca 2
Váci-utca 16
Kossuth Lajos-u. 8
Nagymező-utca 16
Üllői-út 40
Alkotás-utca 1/a
Krisztina-tér 3
Ujpest, Árpád-út 67
Kispest, Üllői-út 119

Sirkövek Budán, Margittánál

**I., Torbágyi-út 2. szám -
59-es villamos végállomás
a Farkasrét zsidó temető mellett
Telefon: 457-159**

Doré: Mózes a két kőtáblával

Doré: Zecharja próféta látomásaiból: A négy szekér

MULTÉS JÖVŐ

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

ZSIDÓ LAP

XXX. évfolyam 1940 JÚNIUS

DR. HAJDÚ MIKLÓS:

„KIKI KEZÉNEK AJÁNDOKA SZERINT...”

Tel-Aviv, Zsengék Ünnepeinek Havában.

Elöttem a zajlós tajtékozó hullámaiban elpihent két tengeren két fekete hajó, két gazdátlan hajó, féloldalt dülve a telavivi part homokzátányán, elhagyottan, hideg kéménnyel, tépett árbocán alig pihen meg egy-egy eltévedt sirály. Az elmúlt esztendő sokszáz menekültjét hozta éjnek idején ez a két hajó, a Maapilokat, akik szenvedéseiknek és megpróbáltatásaiknak gyötrelmeiből törtek föl az Alijára és itt kötöttek ki testvérszívek melegének oltalmában. Innét is, onnét is jöttek fiatalok, reménykedők, meglelt férfiak, asszonyok, gyerekek... És felénk fénylő Sinaji ki nyilatkoztatásnak, Zsengék Ünnepeinek minő boldog és boldogító öröme, hogy róluk beszélve emlékezhethünk Tel-Avivnak, Tavasz Halmának lélekiemelő tavaszára, az ideire, amelyen heteken át Jehudé Hungáriá: magyar zsidók voltak az érdeklődésnek, a megbecsültetésnek és szívekből áradó szeretetnek szívbéli fókuszában. A Taaruch Maapilim: a magyar zsidó munkáskezek kiállítása olyan esemény volt, amely sajátosságán, szívességén, kedvességén és gyakorlati értékén felül messzehangzóan hirdette és tanusította egész Erecnek, az egyetemes Jisuvnak, hogy magyar testvéreink, új meg új egzisztenciák százai, tehetséggel, életrevalósággal akarnak és tudnak dolgozni az újjáépülő Szentföld szent reneszánszán. Nem mi mondjuk ezt, de megállapította ezt a szentföldi közvélemény: a közgazdaság és magángazdaság illetékes fórumai, a sajtó, — napilapok és hetilapok heteken át vezércikkeket és méltató leírásokat szántak ennek a szerénységében és jelképségében megkapó Magyar Kiállításnak. Dícsérő és elismerő szónak biztos és szigorú mértéke van a Szentföldön. És mégis hallottuk, olvastuk, hogy a Jehudé Hungáriá, a magyar munkáskezek fényes példákban, nagyszerű eredményekben tanusítják, mire képes a tudás, az akarat, kitartásnak és alkotásnak hite.

Valóban: a Zsengéknek ebben a felmutatásában „kiki kezének ajándoka szerint“ hozta meg áldozatát Szentföld-

nek munkaoltárán. Igaz, amit a magyar kéz együttese előtünk szemléltetett, csak éppen részlete és illusztrációja annak a nagy egésznek, amit magyar zsidó tehetség és érvényesülés Erecben produkál. Magyar zsidó testvéreink viszik föl termékeiket Jeruzsálembé, a Karmelre, az Emekbe és Galileába, mindenfelé, — és ha döcög is még az ivritben az új magyar Ólim szava, megszerették már itt a keményen és méltóságosan pattogó, egészen sajátos magyar-héber nigung is... Magyar zsidók érvényesülése éppenséggel nem új a Szentföldön. Látjuk a magyarokat minden téren: tudományban, művészetben, irodalomban, költészetben, tanításban, festészetben, betűvetésben és látjuk őket tanulásban, művelődésben, megnemrendülő akaratnak és kitartásnak nehéz, ádáz gyötrődéseiben. Kemény munka vár itt ma mindenkire s a magyar kiállítás (— amelynek részleteiről más helyütt éppen a Maapil-irodalom friss tehetségű krónikása számol be —) a Közel-Keletnek megmutatta, hogy magyar zsidó testvéreink akármilyen szerszámmal is dolgoznak, remekeket készítenek.

Vérző sebek behegedését, vigasztalást és eljövendő békességet hirdető Írásnak hangja és hangsúlya hatotta át a mi Maapiljaink manifesztációját. Hitnek és bizakodásnak csodás szintézise a gazdag látványosság, aminek gyönyörűségére járt heteken át az ország. Valósággal: a kézművességnek, iparnak, gyártásnak, termelésnek Bikurimja. Egyik kiállító — meghatóan finom zsidó gondolat — gyárának adatszerűségét is a Tenach prófétai szavával jelölte meg: „És előtörtünk az Alijára Tarcát Eluljának alefján, a vártára állottunk és elvégeztük a munkát... és ma tizenkét testvérünk segít bennünket dologtevésünkben...“ A Biblia élete a Biblia földjén. Úgy van, ahogy a nagy szentföldi Gaon mondotta: szent munkát végeznek, akik a Szentföldet építik.

Profán szó: a siker. És mégis számon kell tartanunk azokat, akik testvéreinknek alkalmat adtak arra, hogy megmutassák hivatottságukat és képességüket. Aki Erec

idei tavaszának fenséges ünnepeként felvonultatta a nagy zsidó városban, Tel-Avivban ezt a seregszemlét, a Hitachdut Olé Hungaria, szerényen megvonult a háttérben. Külön strófát érdemelne a Szentföldön élő magyarok egyesületének helytállása ezekben a kegyetlenül keserves időkben. Amit a magyar egyesületek (Tel-Avivban, Jeruzsálemben és Haifában) dolgoznak, erről csak megilletődöttségnek könnyes imádságával szabad beszélni. Én látom a csatát, amit csatáznak. Látom a telavivi Hitachdut gondját, gondosságát, minden magyar zsidó testvérrel való törődését, s tudom, Jeruzsálem és Haifa magyar egyesületei ugyane szellemben végzik áldozatos munkájukat. Pedig a magyar mentoroknak sokkal, de sokkal nehezebb a szerepük, mint más nemzetbeli tömörüléseknek. A kontinens más országaiból és Amerikából tekintélyes támogatásokat és rendszeres anyagi hozzájárulásokat kaptak a többi Hitachdutok, ezzel szemben a Magyar Egyesületet bizony kizárólag az ereci magyarok segítik nagy célkitűzéseik megalapozásában és kivitelében. Erejükön messze felül áldoznak testvéreink, mindenki ad és újból ad, — mindenki megteszi kötelességét. Az elnökség, a vezetőség, a tisztikar csodákat művel a hajótöröttek, a gyengék és elhagyottak fölsegítésében. Hakkados baruch hu jösalem szöcharam — a Sinaji Kinyilatkoztatás sohakinemalvó tüze és imádságos áldása kísérje boldogabb időkön át szentségesen szent munkájuk üdvét és foganatját...

Rasi hagyományos arcképe (1040—1940)

KOREIN DEZSÓ: HANGOS GONDOLATOK

Látjuk a természet csodálatos rendjét, amely kijelöli az utat a hangyától az elefántig, a mezei virágtól a pálmafákig, a kavicstól a gyémántig, szóval az állat-, növény- és ásványvilág ezernyi válfaja részére, mint azt a költő-király megénekelte: „Mily sokoldalúak teremtményeid, ó Örökkévaló, mindegyiket bölcseséggel alkottad“. Ezt átérezve, boruljunk le a Mindenható fensége előtt.

*

Az Istenfélő ember mindezt lelkileg átérzi és ezért kiegyensúlyozott életet él. Igyekszik eszményi gondolkodásával és erkölcsi érzésével magát lelkileg felemelni, hogy a nemes értelemben vett emberré formálja és nevelje magát. Aki ezt itt a földi életben elmulasztja, csak egy fokkal kerül az állatvilág fölé; csupán beszélőképessége emeli föléje...

*

A lelki és erkölcsi emelkedettség adja meg az ember magasabbrendűségét. Milyen másképpen fogja fel az ilyen ember az életfeladatot, mint az anyagiasan gondolkodó és csak testi szükségletének kielégítését hajszólo egyén.

Igen fontos az életben az önismeret. Igyekezzünk elsősorban önmagunk lelki és erkölcsi erejét, annak teherbíróképességét megismerni, hogy ebben a keretben oldjuk meg a reánk háramló életfeladatokat.

*

Az optimista minden dologban és minden emberben bízik, a pesszimista ennek éppen az ellenkezőjét teszi. Talán itt is legjobb volna a két szélsőség helyett az arany középút, amely némi bizalmat előlegezne a dolgok kifejlődésére és az emberekkel szemben. Emellett a pesszimisták soha semmit sem produkáltak.

*

Társadalmunk egyik legnagyobb erkölcsi hibája a kétszínűség, a hipokrizis, amiről Max Nordan „Konventionelle Lügen“ című világhírű könyvében is érdekesen ír. Miért oly gyávák és erkölcstelenek az emberek, hogy szemben másképp beszélnek, mint az illető háta mögött? Miért hordanak rejtett gondolatokat mellényzsebükben? Nem volna egészségesebb, emberesebb és erkölcsösebb csak egyféleképen gondolkozni, őszinte bírálatot gyakorolni és úgy is beszélni? Ezzel sok kellemetlenség, félreértés és viszály volna kikerülhető.

*

Jelen voltam egy öregember halotti öltöztetésénél és elgondolkodtam: Te szegény hittestvérem, mit szenvedhetél egy életen át, mennyit dolgoztál, kínlódtál és csalódtál, míg végre a zsebnélküli halotti ruhát, „tachrichimet“ megkaptad.

*

Bölcsseink szerint balga az, aki a mult bajai fölött, egy közeli hozzátartozójának korai elhalálása, vagy anyagi összeomlása miatt lamentál. Bátor vagyok ehhez azt a gondolatot hozzáfűzni, hogy az is balga, aki a bizonytalan jövő, vagy annak esetleg bekövetkezendő eseménye fölött gyötrődik. Tegyük meg gyenge emberi erőnkhez képest kötelességeinket és bizzunk a Mindenhatóban. Ez az egyedüli elfogadható életfilozófia.

KISS ARNOLD: FÁKLYÁK AZ ÉJSZAKÁBAN

EPILÓGUS.

Őszi fellegek az égen. Süppedő avar borongó muzsikája dúdolja köröttem az emlékezések melódiáit...

A gyermekszemek látásai mégegyszer fölébrednek. Tavaszai verőfényt látnak a Latorca zúgó habjaiban csillogni, az *ungvári* zsidó templom szószekén egy ifjú pap szent szerelmének rajongását hallom.

A *Bakony* zúgó tölgyeinek városában bársonyösszárnnyú szitakötők libegnek álomkertekben és gyermekfejemet a *pápai*, a *veszprémi*, az *aradi*, a *makói* nagy papok áldó kezei simítják.

Délvidék. Forró hevület, holdog ifjúság évei. Guszlicapengés. Epedő szerb nóták. S egy igen szentlelkű nagy pap volt az édesapám, aki ifjú, fekete hajjal jött *Miskolc*-ről, *Ungvárról*, *Táperől* és megöszült és meghalt és pihen a *bégaparti* temetőben.

S magamra borítottam a tépett papi köntösét. Embereket, gyülekezeteket láttam, mint Ő. Rajongtam, hevültem, mint Ő. Kicsiny emberkéket, kicsiny uraskodásokat és nagy erényekkel ékes, igaz embereket és főlemelően igaz lelkeket ismertem meg, mint Ő. És vándoroltam és bolyongtam és szószekékre léptem *Zsolnán* és *Veszprémben* és az ország szívében és *szerte a magyar földön* hirdetem az Isten ígését. Lelkendeztem és elfáradtam s újra fölhevültem és újra elcsüggedtem.

És most fehér a halántékom tája és ezüstben csillan a hajam szála.

Esteledik igazán?! Elmúlt a hév és a dicsőség és a kihűlt ideálok és a völgyek hervadt réteinek fűszála között őszi esőben vánszorgó ázottszárnnyú, fáradt lepke, egyaránt?!

Csak tanuságot jöttem tenni: hogy igazán szép volt, hogy ragyogóak voltak a tavaszmosolygások és a nyári hegylihegések, az őszi borongások, hogy boldog vagyok, mert átélhettem mindezeket — s hogy nem jó lenne ugyanezt mégegyszer átélni, átkacagni és átsírni.

Tanuságot jöttem mondani, hogy valóban sok dudva között sok gyönyörű, mennyei lilium terem: zsidó dudva: ártalmunk, szégyenünk, de zsidó lilium: dicsőségünk és koronánk.

Megismertem a mi kullancsainkat: az önzőeket és a pogányszívűeket és megismertem a mi örök jerikói rózsáinkat: nagy, nemes zsidó vezetőket, sokszor még a legkisebb sorsúak között is prófétai lelkű igazakat, megismertem óriás-hitű, Isten alkotta nagy zsidó papokat és tudósokat, örök ékességnek írtam föl közülük egynéhány halott Mester emlékét, példabizonyítóknak csak néhányat, mert igen sokat nem írhattam föl, nem köteteknek szántam az írást, s az élőket pedig csak imádságnak tartogatom, hogy életük földi fonálát tartogassa még Isten sokáig a kezében: sötét, keserű időkben a vigaszunkra.

Mert hiszen úgy borul rám az alkony, sötéten, keserűen.

Én látom, látom futni a Messiást. Nagy messzeségek-ből jön. Kürt a kezében: a szabadság kürtje. Tüzek lobogása az ajkán: prófétaálmodott egyemberség. És bilincseket zúz széjjel és szent, bátor dalokra tanítja meg a világot.

Azokat öleltem a szívem fölé, azokról álmodtam, akik a mi igazainknak, a mi tanításainknak életük tisztaságával voltak a hirdetői. Kicsiny, talán együgyű emberkékről vagy zsidó kilék hatalmasságairól, akik szeretni tudták a mi szent álmainkat.

Nagy papokról álmodtam: hófehér volt a lelkük, gáncstalan az életük, templom: minden járásuk-kelésük. Ők a mi tanuságaink: hogyan szereti az igaz zsidó az Istent. Az embert. A hazát. A magyar földet. A magyar dalt. A magyar örömet, a magyar bánatot.

Az igaz zsidók: ők építettek, alkottak, teremtettek ennek a földnek jóvoltára. Sárba taposhatják a becsületüket — a sárból is örök időkre elővillog a lelkük aránya.

Az igaz zsidók: a mi papjaink voltak. Imádságos szívvel éltek. A zsoltárok halk muzsikájával álmodták át az életüket. Kicsiny, szerény paphajlékaikban fiakat neveltek: a magyar föld hűségeseit. Az egyik papfűből merengőszemű, nagy, világhíres poéta lett, a másiktól csodálatosan zengő hegedűs. Magyar palotákat épített a harmadik. A negyedik zseniális tervező, az ötödik, a századik világpiacokon magyar jólétet teremtő.

Zsidó papokat, zsidó tudósokat láttam: közöttük egy sem volt gyatra, selejteslelkű. A papnevelő magyar intézetünk híres katedráknak adott világhírű tudósokat s a legkisebb zsidó gyülekezetnek is, majdnem kivétel nélkül, makulátlan papi jellemeket...

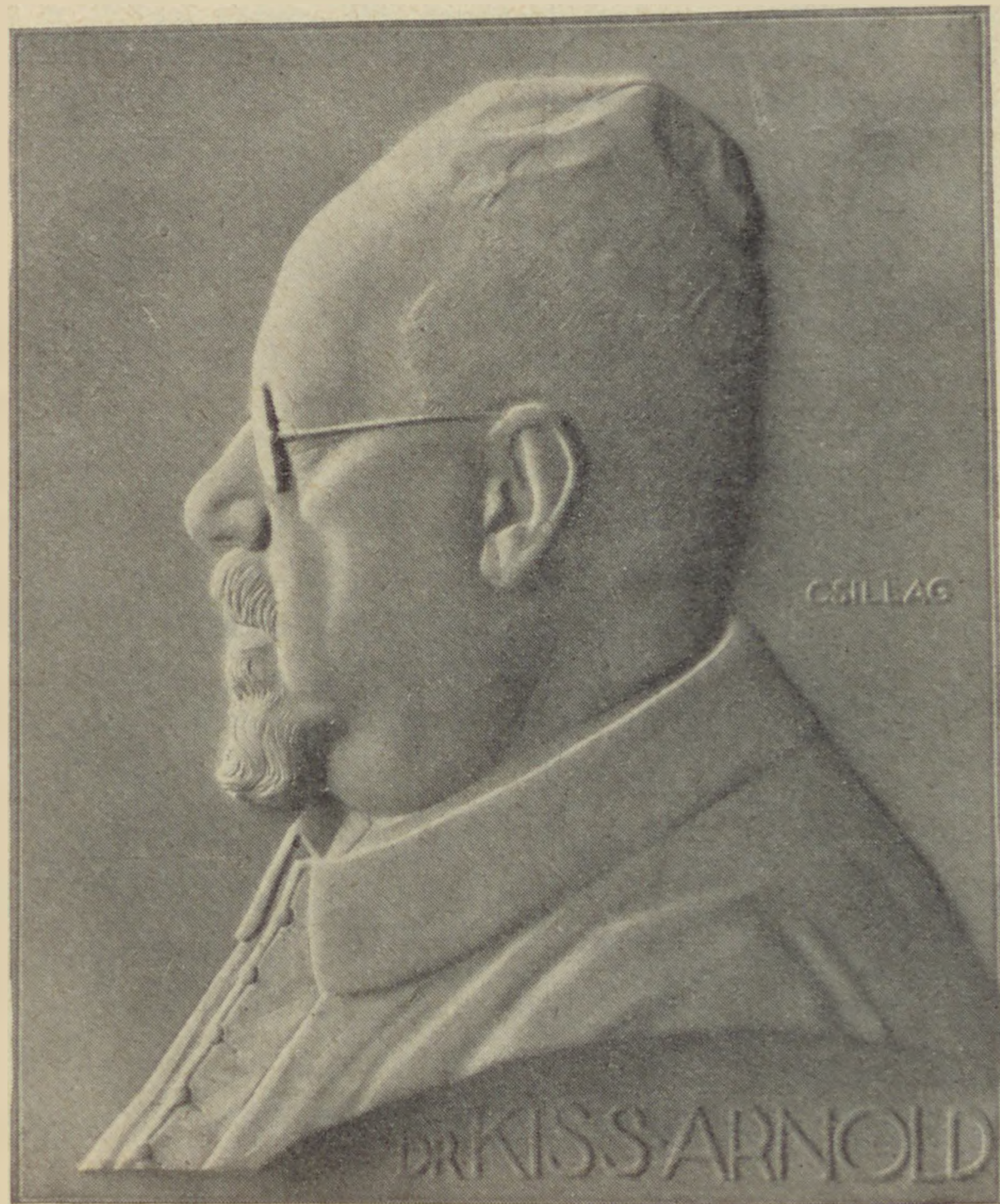
Ők, a halottan-szendergők, s ők, az eleven koldus-kifosztottságban mégis reménykedők: ők tanítanak bennünket: csüggedőket, bántottakat Messiást hinni, Messiásra várakozni.

A halottak sírjai fölött galambszárnyak halk csattogása. Jövendő békesség az élőknek is.

Az élők pásztorbotja riadtan suhog. Vércséket, hollókat kerget. Tövises, csalánok között vezet. Az emberi egység Jeruzsálemének sugárzó hegyormaira mutat.

El fogjuk érni.

Velünk van az Isten.

SPIELBERGER LEÓ:

MAÁPIL MUNKÁK KIÁLLÍTÁSA TEL-AVIVBAN (RENDEZTE A HITACHDUTH OLEJ HUNGARIA)

Tel-Aviv, Adar Sáni

„Maápil munkák kiállítása, rendezi a Hitachduth Olej Hungaria“ — ettől volt hangos néhány héten át Tel-Aviv. Az emberek erről beszéltek, a sajtó erről írt, a jisuv mértékadó tényezőinek figyelme is erre fordult. Divat lett a

Moshe Kremer, a H. O. H. ügyv. elnöke

maápil-kiállítást megnézni és közel 5000 ember hódolt is a divatnak. Nemcsak Tel-Aviv, de Jeruzsálem, Haifa, Petach-Tikvah, a kibbucok és mosavák népe is eljött és megnézte a maápil-kiállítást. A Jewish Agency illetékes osztálya elküldte megbízottait, azok jöttek, láttak és a maápil győzelmét jelentették megbízóiknak.

A magyarajkú maápil egycsapásra megbecsülést szerzett önmagának.

Hogyan történt mindez?

A kiállítás ünnepélyes megnyitása 1940 március 8-án

SZAVAK HELYETT: TETTEK!

Ott kezdődött, amikor az első maápil-hajók ereci partot értek. Kiszálltak belőlük a maápilok és maápilák és szinte egyenesen a hajóról a Hitachduth Olej Hungaria (H. O. H.) irodájába szaladtak:

— Itt vagyok, kérem... van egy nagyszerű paten-
tom... újfajta galvanizációs eljárás...

— Itt vagyok, kérem... van egy kitűnő találmá-
nyom... szódavízüvegekhez való készülékek újrendszerű
gyártása...

— Itt vagyok, kérem... módomban áll egy egészen
új típusú cipő gyártását elkezdni...

— Én bádoglemezekben vagyok specialista...

— Én a bőrpréseléshez értek...

— Nekem sikerült 200%-kal olcsóbban előállítani a
gyermekjátékokat...

Mondották, harsogták, kiáltották a maápilok és ma-
ápilák s a refrén ugyanaz volt:

— De nincs tőkém! Egy szál ruhában érkeztem!

A H. O. H. irodája megtelt feltalálókkal, nagy és kis-
iparosokkal, akik tele voltak ügybuzgalommal, tennivágyás-
sal és teremteni akarással. Mindenük megvolt, csak a tőke
hiányzott.

A H. O. H. vezetősége, amelynek éppen úgy megvan
mindene s csak tőkéje hiányzik, eleinte tanácstalanul állt.
De a maápilok dolgozni akarása valósággal kipurancsolta,
hogy a szokásos sablonos szavak helyett: tettek jöjjenek!

És így született meg a maápil-munkák kiállítása.

CSENDES HITVALLÁS A MUNKA MELLETT

Semmi egetverő, semmi megrázó, semmi szenzáció nem
volt a kiállításon és mégis élményt jelentett annak, aki
látta. Mert a munka kiállítása volt, a csendes, feltűnés-
nélküli, mindennapos, verejtékszagú munka demonstrációja;
az ország új bevándorlóinak hitvallása az élni akarás és az
ország, az új zsidó haza szeretete mellett.

A falovak vonalaiban, a cipőtálpak simaságában, a
bőrök díszítésében, a gépek csavaraiban, a sütemények ízé-
ben ott húzódott meg Zsidóország megbecsülése. Mert ezek
a készítmények hazai talajból sarjadzhattak, itt váltak való-
tággá, itt lett belőlük anyag a maápil fantáziáján keresz-
tül, ahogy viszontagságos útján a végtelen tengeren ki-
tervelte.

Szolid, szerény, csendes volt a maápil-kiállítás és
mégis hangos sikert aratott. Minden látogatóban olyan
húrokat pengetett meg, amelyek még hosszú ideig ott
rezegnek majd a lelkek mélyén, a munka himnuszának
tisza akkordjait dalolva.

Amerre a szem tekintett: a serény munka alkotásait
látta, amit szorgos, dolgos maápil-kezek formáltak való-
sággá.

Egy halk demonstráció volt a maápil-kiállítás: egy
rég ország újonnan jött gyermekei tüntettek gépekkel,
bőrökkel, vassal, fával, acéllal, papírral és liszttel örök
Zsidóország mellett.

Ezt érezte mindenki, amikor végigjárta a magyarajkú maápilek kiállítását a két szerény helyiségben.

Ezt érezték az illetékes jisivu fórumok is, ezt érezte az ereci sajtó is és ezt az érzést, ezt az álmod realizálták a kiállítás megteremtői.

ERKÖLCSI ÉS ANYAGI SIKER

A Hitachduth Olej Hungaria felbecsülhetetlen értékű munkát végzett, amelynek erkölcsi és anyagi hatása még csak ezután fog megmutatkozni.

Elkerüljük e helyen a szokásos dicsérő szólamot mindazokról, akik a kiállítást életre hívták. Elkerüljük azért, mert ez nem egyesek műve volt, hanem az egész H. O. H.-é, amely megmutatta, hogy olyan erővel rendelkezik, amelyek nagymértékben alkalmasak arra, hogy az egész jisuvban megbecsülést vívjanak ki a magyarajkú bevándorlók számára.

Az az eléggé ki nem fejezhető erkölcsi siker, amely a kiállítás nyomában keletkezett, teljesen új oldalról mutatta be a magyarajkú bevándorlót a jisuvnak, amely így egyszerre felfigyelt és szívébe zárta a magyar nyelvterületről jövő bevándorlót.

Ez az erkölcsi téren elért siker további nemes munkára kell, hogy serkentse a H. O. H.-t.

Anyagi téren abban mutatkozott eredmény, hogy a kiállító maápilek tekintélyes összegű megrendeléseket kaptak, egyeseket pedig kölcsönökkel támogatnak, hogy termelésüket még intenzívebbé tehessek. Sok, nagyon sok család jutott így olyan szolid anyagi bázishoz, amely nyugodt megélhetést biztosít számukra.

Hát kell-e ennél nagyobb siker?

A KIÁLLÍTÁS ÖRÖK HATÁSA

A *Mult és Jövő* egész számát tele lehetne írni mindazzal, amit ez a kiállítás jelentett és mindarról, ami a kiállításon történt.

Írjunk talán arról az öreg zsidóról, aki örömeiben sírva fakadt, amikor a kiállítást látta? Vagy a beyrouthi alpolgármesterről írjunk, aki egyik ámulatból a másikba esett? A névtelen látogatóról, aki úgy vélte elismerését leróni, hogy a belépőjegy százszorosát adta? Írjunk az álmélkodó angol rendőrrel, aki mindent össze akart vásárolni, a temoni fuvarosról, aki keservesen megkeresett pénzéből emléktárgyat vett?

Írjunk a „standokról“, a hetven és egynéhány kiállítási cikkről? Írjunk arról, hogy szakemberek csodálkoztak? Vagy arról, hogy számos cikk elsőízben lett Erecben gyártva?

Mindezekről oldalakat lehetne teleírni. A kiállítás hangulatáról, a sajtófogadásról, arról a nyüzsgésről és forgalomról, az egyre megújuló érdeklődésről, amely a kiállítás egész tartama alatt valósággal lázban tartotta az embereket, csak az nyerhet fogalmat, aki a Nachlath Benjamin-úton lévő kiállítást megtekintette.

Hogy a jisuv mértékadó tényezői mint vélekedtek a kiállításról, azt e lap más helyén megtalálja az olvasó.

Mi csak annyit teszünk hozzá minden túlzás nélkül, hogy a Hitachduth Olej Hungaria által 1940 márciusában megrendezett maápilek-munkák kiállítása történelmi jelentőséggel fog bírni a magyarajkúak bevándorlása szempontjából.

Mert ami eddig nem sikerült, az most már valóság lett: a magyar nyelvterületről való bevándorlók örök polgárjogot szereztek maguknak alkotó munkájuk révén Erec Jiszraelben.

VIHAR BÉLA: ATYÁM

Gyertyák ünnepi aranyában

láttam imigyen a képet:

Az asztal körül atyám ültenek,

mint csillagos patriarkák

és mint ama juhpásztorok,

kiket ezer évek messziségében

békeszóval köszöntött

hajnali fuvalatkor az angyal.

Atyám ültek az asztal körül

és az estében Istenről beszéltek

és az Isten, — mondom, — ott volt közöttük...

Ősi rovások mélyéből idéztetett,

halottak lecsukott szeméből,

a vérből,

és a fájdalomtól...

S ekkor magamhoz így szóltam:

Ő te, Európa megszorított fia,

kit megkerget ostorral Rajna és Duna,

ha Bergsont és Freudot is olvasod,

atyáidhoz köt sors és századok.

Mondd hát az este lázból szült csillagaival:

Vallom lelkemben Jákob királyait,

a bölcseket napkeletről,

gettók rabbijainak álmát

és szakállas szatócsok könnyes imádságait.

Magamra hajolva

Az ő dalukat énekelem én e korban:

Mily szépek a te sátraid az idők távoláiban,

fehér zászlóként világítanak felém ködök tengerein át...

Ó, atyám háza, ó, atyám háza! —

eltörött szárnyait fiadnak

meggyógyítod-é?

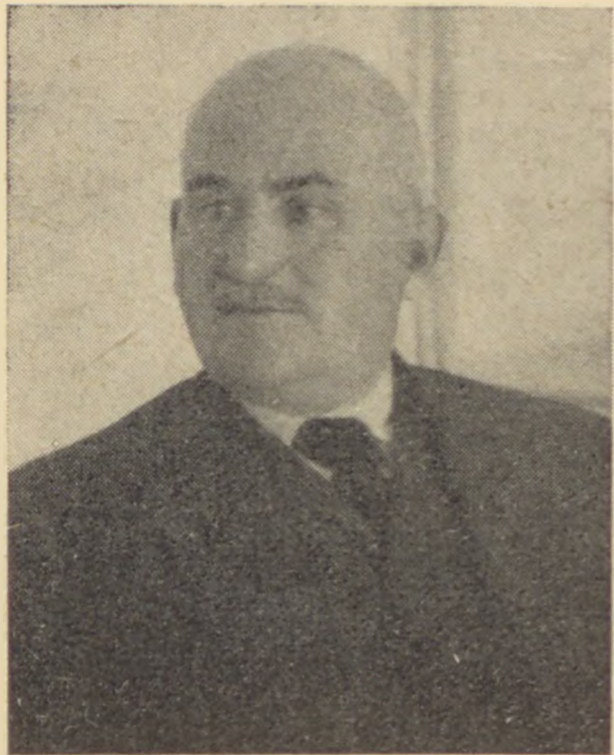
Szentföldi ő

A TEL-AVIVI MAGYAR KIÁLLÍTÁS

KULISSZÁI MÖGÜL

Tel-Aviv, Szavot hetében

Tel-Aviv tavaszának minden szívet egybefogó eseménye: a Taaruch Maapilim magyar erőpróbája, amelynek közgazdasági és szociális jelentőségét írásban és képben más helyütt szemléltetjük e hasábkon, új szint és új rit-

*Mr. Aryeh Shenkar
a palesztinai gyáriparosok szöv. elnöke (Manufacturers Association), aki a Gy. O. Sz. nevében felkészítette a kiállítást*

must adott heteken át a Nachalat Benjamin ma már patinás üzleti negyedének. Reggeltől estig özönlött a közönség a magyar kiállítás gazdag látivalói körül és öröm volt hallani, mennyi-mennyi dicsérettel és elismeréssel adóztak szigorú bírálók és szakemberek a magyar tehetség munkájának. Negyvennyolc különböző szakma aratott fényes győzelmet a nagy seregszemplén, amelynek látogatói között megjelentek többek között: Arjeh Shenkar, a gyáriparosok testületének elnöke, Kupfermann, a District Governer helyettese, Nedivi Jehuda városi főjegyző, a Jew. Agency exekutívája részéről Schmorak Emil, a kereskedelmi és ipari osztály s Kaplan Eliezer, a pénzügyi osztály vezetője, I. Shapira, a Palesztinai Villamos Társaság igazgatója, Katz és Arison a kereskedelmi kamara vezetősége részéről, Macht, a Gyáriparosok Pénzintézetének igazgatója, Bader El Dameshkijeh beyrouthi polgármester kíséretével, az egyiptomi zsidóság vezetői, a külföldi sajtó képviselői, a közgazdasági és kulturális testületek, az egyetem és középiskolák, Erec és a Közel-Kelet előkelőségei.

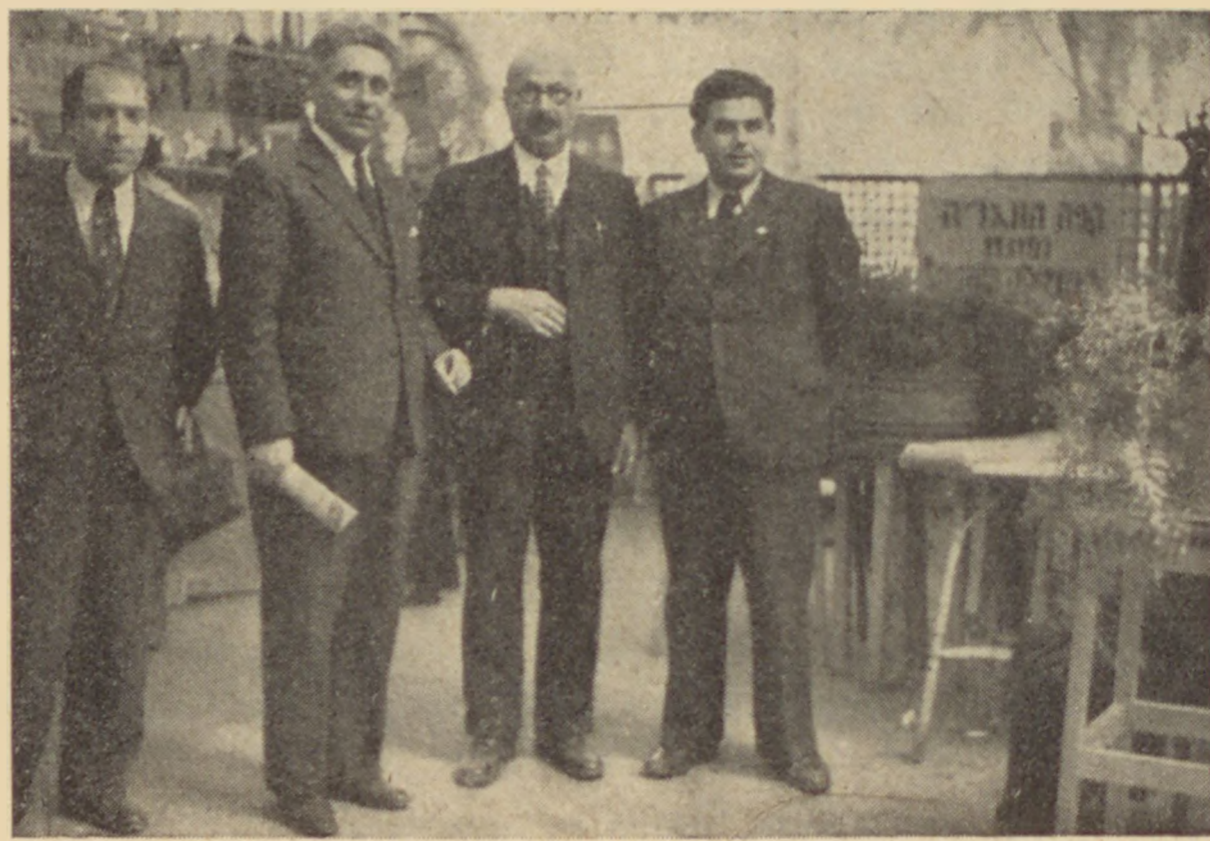
De nagy mulasztás, sőt mi több, hiba volna, ha nem pillantanánk a kulisszák mögé és meghagynánk a mi maapiljaink sikerének előmunkálatát abban a szerény névtelenségben, amelybe a tervezők, rendezők és irányítók eleve elvonultak. Mindenfajta magyar hachsarák számára épületes és biztató, ha számontartjuk, kik dolgoztak hónapokon át fáradhatatlanul a finom gondolat kivitelezésén. A katalógusok s a jegyzőkönyvek hallgatnak minderről, de a krónikás nem teheti le tollát anélkül, hogy észre ne vegye a rendezőket.

Nehéz a nevek felsorakoztatása, mert bizony meg kellene szorítani azoknak a kezét is, akiket névszerint meg se nevezünk. A Magyar Egyesület érdemes díszelnökén, dr. Barsi Dávidon kívül legelől járt a kiállítás létesítésében Kremer Mose, a Hitachdut elnöke, akiről nemcsak a magyarok, de az egész Jisuv tudja, hogy valósággal robotol nobile officiumában; szívvel fog meg minden ügyet s ren-

díthetetlen kitartással segít, támogat, szervez és kivitelez minden téren. Elnöktársa, dr. Weissburg Chájim, a közéletben ismert súlyát és tekintélyét magisztrális hatással viszi a grandiózus feladatok megoldásába. Elméleti és gyakorlati felkészültségének teljes koncepciójával adott lendületet a vezetésnek a kiállítási bizottság elnöke, Szántó Dániel, a Pischinger-gyár igazgatója, aki most a Hitachdut szervezőbizottságának elnöki tisztében folytatja sokatigérő munkáját. És akinek száz keze van a Hitachdut napi gyötrelmeiben, Goldstein Ármin főtitkár ismét excellált a kiállítás gondolatának kiformalásában; ami nem csoda, hiszen húsz éve tartja kezét Erec életének ütőerén s az elhivatottság ihletében egyesegyedül intézi mindazt, amit más közületben öt ember végez. Gálos György, a kiállítási bizottság titkára, az ifjúság friss erejű vezetője, az ujságíró pompás invencióját vitte sikerre nehéz ügykörében. A publicisztikai munkának a héber sajtó értekezletén Kótai József dr. litteraris hangja s improvizáltságában is ékes ivrit-beszéde adott nívót és melegséget. A műszaki és artisztikus kivitelezésben ott volt mindenütt dr. Weinstock Sándor, a kiválóan koncepciózus építész-mérnök ismert tehetségének kezenyoma, vele együtt Grossmann József és Klein Emil mérnökök dolgoztak a kitünő művészi együttes nemes összhangjában. A dekorációk és grafikai hatások Gilber Dávid kiforrott, izmos egyéniségének az aktualitást túlélő alkotásai voltak. A kiállítási zsűriben Nahum Tisbi, a Jew. Agency kereskedelmi és ipari osztályának igazgatója, dr. Grünbaum Oszkár, a kisipari osztály vezetője és Szántó Dániel, a Hitachdut ügyvezetőségének tagja, végezték el a tárgyilagos bírálat tisztét.

Szólani kellene azonban a hölgybizottság nagyszerű asszonyairól is, akik az ereci buzgalom és odaadás igaz örömeivel dolgoztak a dekorálásban s a lelkeket átfogó propagandában. És szólni kellene az intézőbizottság tagjairól, akik hátor lépéssel lépték túl hatáskörüket s az altruista gondolkodás magátólértetődő spontánságával alapozták meg az új magyar Alijah bemutatkozásának finansziális lehetőségét. Nemcsak erőpróba és nemesak látványosság volt a magyarok kiállítása, de messze-messze hallatta a Hitachdut Olej Hungaria zsidó szívének lüktetését.

Dr. H. M.

Balról jobbra: Gálos György, a kiállítási bizottság titkára; Kremer Moshe, a Hitachdut Olej Hungaria ügyv. elnöke; Silberherz Ch. a Hoff. intézőbizottsági tagja

SASS IRÉN: AZ EGYIPTOMI HERCEG

A főpap és kísérete drága kelmék és nehéz ékszerek káprázatában már kivonult a templomból és a délelőtti tavaszi nap sugárzásában mint egy hosszú, százszerű, ütemesen mozgó óriáskígyó bekúszott a királyi palota első oszlopcsarnokának sötétké árnyába. Halk, duruzsoló zsongással vonultak a fiatal papok. Kettős rendben, ápoltan és elegánsan, csupa válogatottan szép, fiatal férfi, előkelő és gögös, úgy vonultak a főpap mögött, mint akik tudják, hogy ezt a világot minden szépségével, jóságával, illataival, ízeivel, mámoráival nekik teremtették az istenek. S akik még rajtuk kívül éltek a nap alatt, kétlábúak és négy lábúak, szárnyasok és csúszómászók, mind csak arra születtek, hogy az ő életüket szebbé, könnyebbé, puhábbá és élvezetesebbé tegyék.

A fiatal papok menetének végén ketten haladtak: a herceg és a költő. A fiatalok, mindketten elegánsak és ápoltak, kicsit kiábrándultak és különösen a költő szkeptikus, szinte az istenkáromlás határáig.

— Öreg földi főistenünk ma megint kitett magáért!... — mondta a költő halk, gúnyos mosollyal csippentve a főpap felé, mikor a herceggel együtt leszakadtak a menet végéről és a második oszlopsor felé igyekeztek: — Vén komédiás.

— S amellet ostoba ember — felelt a herceg.

— Ostoba? Minden inkább, csak nem az. Sokat tud, sokat hagyott rá az apja s amellet magának is elég ravasz az esze.

— És mégis ostoba. Vagy született rabszolga. Kezében tart mindannyiunkat a hókusz-pókuszaival, ítél eleve nek és holtak felett, sőt holtá teszi az elevent, ha akarja; szóval közel van az ő isteneinek trónusához és mégis... Hallottad ma is, hétrét görnyedt a fáraó iránti alázattól és hódolattól, mert azt remélte, hogy visszamondják a nagyhatalmú úrnak és az javára fog szolgálni a földi trón előtt. Az istenek kegyét és haragját tetszés szerint osztogatja nekünk, de magának a fáraó kegyét szeretné biztosítani!

— Óh, ez természetes... — mondta igen komolyan és megilletődötten a költő. — Te, Mose, te talány vagy ezzel a lázadással, ezzel a vakmerőséggel a trónnal szemben. Az istenek fölött gúnyolódasz, ez rendben van. Isteneink vagy vannak vagy nincsenek, de mindenképpen messze vannak. Azonkívül a főpapon keresztül meg is vesztegethetők kevéssé. De a fáraó! A fáraó, kedves hercegem, kézzelfogható valóság! Mindenestül tőle függünk. Itt nem lehet tréfálni. A fáraót kell imádni, barátom.

— Nektek.

— És neked! Te is egyiptomi vagy. Amit a származásodról rebesgetnek, az pletyka. Sohasem hittem benne.

— Tényleg, nem hittél? — kérdezte a herceg különös, éles hangsúllyal.

— Nem, senki sem hisz ebben. Ellenségeid együgyű rágalma az egész. Herceg vagy te, hercegem, tetőtől talpig és egyiptomi a lábad körméig. Aki rád néz és kételkedik ebben, az vak és ostoba.

— És ha én magam kételkedem?

— Te?! Te?!

A költő arcán olyan izgatottság és őszinte rémület tükröződött, hogy a herceg félig bosszúsán, félig megvetően fordította el a fejét. Aztán hirtelen lépést váltott:

— Ostobaságot fecsegtünk és én megpróbáltam, hogy rád ijesszek — mondta nyugodt, hideg hangján. — Most azt hiszed, bizonyára megháborodtam, pedig csak...

— Tréfáltál.

— Bújócskát játszottam a szavakkal. Tudod, hogy ez régi, rossz szokásom.

— Óh, igen. A trón előtt szoktál néha ilyen meglepő dolgokat mondani, mikor mindenki elképedve áll, hallgat és senki sem tudja, komolyan beszélsz-e vagy tréfálsz. Míg aztán a fáraó...

— Aki mindenképpen bölcsőbb...

— Kideríti, hogy megint a szavakkal játszol... Óh. Mose herceg, ha akarnád, különb költő lennél te nálam... — aztán súgva utána tette — s különb szemfényvesztő a főpapunknál...

— Egyik szerepre sem vágyom... — felelte a herceg. — De megbocsáss, most egy kis dolgom van...

— Igen, megbocsátok. Dolgod van, mint minden reggel, a palota déli terrasza felé. Ama déli terraszon túl gyönyörű a kilátás. A koszos héber rabszolgák vetik ott a téglát és keverik ott a maltert. Szívvidító reggeli látvány, ábrándos ifjú hercegek számára. Mert azt ügyebár, hogy Mitra hercegnő szobája is a déli terrasra nyílik, egy olyan komoly úr, mint te vagy, Mose herceg, észre sem veszi...

Mose halványan elmosolyodott.

— Tévedsz, Hégáj, én már régen észrevettem, hogy a hercegnő szobája a terrasra nyílik.

És elsietett a déli terras felé.

Virágzó csipkerózsákkal szegett úton közelítette meg a déli terraszt. Ez az út kerülőt jelentett és mégis, mióta amaz emlékezetes őszi reggel óta Mose nap-nap után eljárt a déli terrasra, valami titokzatos vonzással mindig a csipkebokrok alatt ment el. A csipkebokrok ágai néha homlokához, néha bokájához ütődtek, mintha szólni akarnának. A rózsaszín virágok, mint nagy, kerek, rejtelmes szemek nézték őt. S ő tenyerével súrolta a szűrős ágakat, anélkül, hogy a tüskék felsebzették volna bőrét. Ha tépett belőlük, az ágak szinte önmaguktól váltak le a törzsről, fájdalom és ellenkezés nélkül. Csodálatos összetartozás volt közöttük, melyet az ifjú herceg homályosan érzett, de annyira nem értett, hogy gondolkozni sem tartotta fontosnak fölötte.

Virágzó ágat himbált ezen a reggelen is a kezében, mikor a déli terrasra lépett. S mint minden reggel, halk lépteinek neszére ma is kinyílt Mitra hercegnő ajtaja és kilépett a lány mosolygó, üde arccal a küszöb elé:

— Óh, herceg, te vagy itt?... Véletlenül jöttem ki, mert odabent nagyon erős az olajok illata, megfájdult tőle a fejem.

Ártatlan, lányos hazugság volt ez, mindketten jól tudták. De a hercegnő minden reggel mégis elmondta ezt a kis hazugságot, mert így kívánta az illendőség. Mert nem vette észre, amit észrevett, hogy Mose reggelenként szándékosan jár a déli terrasra s amit a lány hitt, hogy ez a reggeli séta az ő kedvéért történik.

— Áldom a véletlent és üdvözöllek, hercegnő... — mondta Mose ma is, mint minden reggel és mint minden reggelen, ma is átnyújtotta a csipkebokor virágzó ágát.

A hercegnő rányitotta a nagy fekete szeméit.

— Minden reggel kérdezősködöm a virágaidtól, de nem felelnek nekem. Nem tudsz beszélni a csipkebokorral, herceg?

— Még nem... — felelte Mose — de majd megtanulok...

— Tanulj meg mielőbb... — suttogta a leány és biborpirosra gyúlt arccal elfutott a szobájába.

Mose elgondolkozva nézett utána. Kicsit szégyelte magát. Rászedi a szép leányt és könnyelműen játszik a szívével. Álomba ringatja, álomba, melynek mélyén egy édes

ígéret: a szerelem szunnyad. De ez az ígéret hazug és az álmra keserű ébredés következik. És mégis! Mit tegyen?! Csak nem mondhatja meg ennek a kedves, szerelmes, fiatal leánynak, hogy nem az ő kedvéért jár reggelente a déli terraszra?! Hogy nem őt akarja látni... Hanem kit? Kit? Azokat a koszos, nyomorult, a rabszolgák között is utolsó rabszolgákat, a *hébereket!* Őket akarja látni fájdalmas és vérző vágyódással. *A testvéreit! A népét!*

Oh az az emlékezetes első reggel! A kínzó vágy első cselekvése: az első találkozás! Mi minden ébredt akkor fel benne percek alatt! Hogy emlékezett az anyja tejére, Jochebed derűs, meleg, kutyahűségű szemeire. Mi mindent korbácsolt fel benne nővére, Mirjam szava! Micsoda új értelmet nyertek a régi gyötrő, megfejthetetlen álmok és micsoda pezsgő italhoz jutott örökké szomjazó szíve! Ült a fáraó asztalánál és a mocskos dézsákra gondolt, melyekben a hébereknél vitték az asztalhulladékát déli lakomának. Illatos és árnyas fák alatt játszott az udvar fiatal uraival és hölgyeivel és szemhéjai mögött barna testeket látott a forró napon pörkölődni és látta a piros vért kibuggyanni a felügyelők korbácsa nyomán. És valóság és látomás két végletét végzetes egyenessel kötötte össze vívódó agyában a nagy kérdés: *miért?* Miért vagyok én herceg, miért vagyok én a kiválasztottak dús és elkényeztetett tagja, miért ülök márványpadon, miért alszom puha párduchörön, miért kenik testemet illatos olajokkal, miért csörög nyakamon és mellemen drága ékszerek egész sora? *Miért? Miért? Miért? Hiszen én is héber vagyok!* S ha ők koszosak, ha rongyok, az emberek salakja, akkor *én is az vagyok!*

Aztán megfordult a kérdés. Ha koszosok, rongyok, emberek salakja, ha kutyák módjára marakszanak a moslékos vödrök körül, hogy kinek jusson a nagyobb húskonc, ha egymás fejét árulják el a felügyelőknek, hogy kinek jusson a szemében nagyobb kegy és több pihenő, ha meglopja testvér a testvért és becsapja fiú az apát, ha elrejtik egymás elől szegényes kincseiket, nehogy meg kelljen osztaniok a még szegényebbel, ha elirigylik egymástól a testüket fedő condrát és az erősebb, munkabíróbb asszonyt, vagy gyereket, ha kevesebbek az embernél és alig többek az állatnál, akkor miért vagyok én, én művelt és gőgös, hideg és okos, tiszta és ápolt, kegyelt és utánzott, elismert és nagyrabecsült, a fáraó udvarának egyik dísz? Miért vagyok én egyiptomi herceg és ők héber páriák? *Miért? Miért? Miért? Mert engem herceggé tett a hatalom földi és szeszélyes kegye, őket pedig állattá ugyanennek a szeszélyes hatalomnak gyűlölete!*

De van-e köze mindehhez az égnek?!

Van-e köze mindehhez az égi, az egyetlen igazságnak?

József valaha mint ninestelen senki jött Egyiptomba és alkirály lett belőle: Élet és halál ura.

Józsefet Ábrahám Istene vezette erre a földre és József utódait Egyiptom királyai taszították ebbe a sorsba.

Hol itt a kiegyenlítő igazság?

A fáraónál?

Nem.

Istennél.

Ki kell szabadítani a népet a fáraó hatalmából és Ábrahám Istenének hatalmába kell őt visszavezetni.

S ez az Isten majd lemossa róluk gyalázatukat és elhívja őket arra a sorsra, melyet bölcsesége előír.

Talán keserves lesz ez a sors, de dicsőséges. Talán szenvedéssel teli, de isteni. A keserűségnek meglesz az édessége s a szenvedésnek értelme lesz titokzatos, távoli, csak Isten által értett értelme. De nem ez az állati, ez a

céltalan, ez az emberagy szabta, süket és vak szenvedés. Értelmetlen, esztelen, végtelen kín.

*

Állt Mose herceg a déli terrasz lépcsőjén és messzilátó szemmel nézte a rekkenő, gyilkos forróságú nap alatt hangyabolyként sürgölődő héber sereget. S látta, hogy marakodnak, mint a kutyák, a nagyobb darab moslékkoncert. Látta, hogy a szemfüles meglopja a jámbor görnyedőt, elcseni téglája felét, a saját téglarakására hordja, hogy előbb nyúlhasson el az életet és erőt adó árnyékban. Látta, hogy titokban mint kapja fel apja hús vizet rejtegető tömlőjét a kegyetlen fiú, mikép szürcsöli ki belőle az utolsó cseppet s mikép nézi részvétlenül, hogy az elgyengült aggösszeroskad a tikkadtságtól, míg végre a felügyelő szeges ostora új erőfeszítésre kényszeríti. Látta, hogyan árulkodik a maga javára a meddő asszony a síró csecsemőjét titokban, lopva megszoportató fiatal anyára, hogy az elállatiasodott felügyelő dühében kemény, tehénbőr szandáljával halálra rúgja a boldogan elszunnyadó kisededet. Látta a nép minden aljasságát, széthúzását, elvetemültségét, szennyét és vétkét.

S látta a maga daliás alakját is a déli terrasz szökőkútjának kék vizében. Látta vörösalapú, tarkamintás, drága gyapjuköntösét, látta nyakán, mellén, karján az aranyláncok, karikák és csatok töménytelen sokaságát, látta fején a gyémántos homlokszorítót és lábán a mézszínű, finom és puha szandált.

S amint a szökőkút vize egy átvonuló felhőtől elfekvőtülve elnyelte ezt a ragyogó és elegáns képet, tudta, hogy úgy enyészik majdan el a semmibe Mose, az egyiptomi herceg és születik egy dísztelen, kemény harcra, külön sorsra, szenvedésre és megpróbáltatásra teremtett, új *héber*. Aki nem földi embernek rabszolgája többé, de Istené. S aki elindul majd egy úton, melyen indulnia kell s melyet nem maga szab ki a maga számára.

És az ifjú és ápolt egyiptomi herceg megadással horgasztotta le a fejét a koszos csőcselék felé:

— Hozzátok tartozom, a tiétek akarok lenni!

Aztán bölcs, hűséges, tiszta, sugárzó és hívó, barna szemeit felemelte a messze, hallgatag, mélykék ég felé:

— Minden úgy lesz, ahogy Te akard!

Lord Herbert Samuel előadása a jeruzsálemi Egyetemen. Mellette jobbra a rektor, prof. Frankel, Harold MacMichael, Palesztina kormányzója, Dr. J. L. Magnes, az egyetem elnöke, baloldalt Ussiskin, Csernichovszky, Prof. Feigenbaum, az orvosi fakultás elnöke. (Bernheim felv.)

AZ UNGVÁRI HÉBER GIMNÁZIUM

Az Ung két partján elterülő szépfekvésű Ungvár utcáin a bizarr képek egész tárlata vonul fel az idegen szemlélő előtt. Az apró, düledező régi földszintes házak minden átmenet nélkül hatalmas palotásoroknak adnak helyet, ezek körül pedig számtalan kicsiny díszparkok és hosszú sétányok váltakoznak, melyek közül különösen a két közúti híd között elterülő hosszú ungpári sétány gyönyörű virágültetvényeivel, kúsó rózsasalugasaival ragadja meg az idegen utas tetszését.

Az Árpád-korabeli vár, a gyönyörű püspöki rezidencia és egyéb látnivaló után, nagy előszeretettel mutogatják az idegeneknek az Ung balpartján épült görögkeleti, úgynevezett pravoszláv templomot. Ez a tarkaszínű, teljesen orosz stílusban épült kicsiny, szinte játéktemplomnak látszó épületet az Ungváron letelepedett orosz emigránsok építették. E templom közelében emelkedő másik bizarr épület — melynek kontúrja a zsidó és modern építési technika művészi keveréke, — az ungvári héber gimnázium és népiskola palotája. Ezen iskoláról a magyar zsidóság vajmi keveset tudott, sőt most is alig törődik és érdeklődik sorsa iránt, holott az ungvári héber gimnázium és héber népiskola nemcsak a magyar zsidó társadalom, de az egyetemes zsidóság legnagyobb érdeklődését is megérdemli.

Ahogy beléptem az iskolába, szinte templomi áhitat fogott el. A folyosókon szopora héber beszélgetés folyt, sőt az egyik sarokban két bájos, ragyogószemű, talán elsőéves gimnazista leány héber nyelven pörölt egymással. És a héber szó, melyet mi magyar zsidók régen halott nyelvnek hittünk, olyan elevenen pergett ajkukról, mintha ez ősrég óta anyanyelvük lett volna. Egy másik sarokban egy csoport magyarul társalgott, szép kiejtésű magyar szóval, odébb pedig angolul beszélgettek a miss-diáklányok és diákfiuk. Mert a magyar és héber nyelv intenzív oktatása mellett, az angol nyelv is kötelező tantárgyként szerepel az ungvári héber gimnáziumban és ezt a nyelvet is épp oly játszói könnyedséggel sajátítják el tanulóik, akár csak a magyar és héber nyelvet. Diákok és diáklányok klasszikus héber nyelven szép szefard dialektusban — mint Palesztinában — beszélnek a hébert; szavalják Adyt, Petőfit, kárpátaljai származású, Palesztinában élő héber költő, Avigdor Haméiri fordításában. De az ungvári héber gimnáziumban Petőfit és Adyt eredetiben is tudják és szavalják ugyanolyan mély és bensőséges átérzéssel és felfogással. Byront eredeti angolban és héberben adják elő, mert a zsidó diák megtanulja itt az angol irodalmat is, hogy kivándorlása esetén könnyebben bekapcsolódhasson a héber vagy angol kultúrába.

Érdeemes megemlíteni, hogy a héber gimnáziumban a hittant gyakorlatilag sajátítja el a tanuló, amennyiben önálló istentiszteletet és egyéb zsidó ünnepséget tartanak. A héber imák fordítása, valamint a bibliafordítás — ami más középiskolák hittanóráit kitölti — elesik, mert a héber gimnázium diákja a héber nyelv birtokában, fordítás és magyarázás nélkül érti az imákat és a bibliát. Erre vonatkozólag igen jellemző, hogy a héber gimnázium növendékei ünnepi istentiszteletek alkalmával megmagyarázza szülei-nek az imák tartalmát s azok jelentőségét s így a gimnázium közvetve a szülőkre is nevelő hatással van.

A kicsiny diákok nagy s mély tudást szereznek a bibliában, a csatolt tudományokban és a kommentárookban. A héber gimnáziumból kikerülő ifjú nemcsak a világi életben, de például a vallásánári pályán és a kiváltképpen a rabbipályán is pompásan megállná a helyét. Az iskola így

tehát nemcsak az egyszerű gyakorlati életre, de teszem a rabbipályára is kitűnően előkészíti tanulóit.

Az iskola fenntartására vonatkozó kérdésekre Szerény Béla, az ungvári iskolaintézetek egyik megalkotója és ügyvezetője a következő szomorú felvilágosítást adta:

— Héber iskolaművünket azon okból alapítottuk, hogy a zsidó gyermeket zsidó szellemben neveljük. E fontos feladat mellé a II. zsidótörvény életbelépése után újabb feladatok, illetve célkitűzések jöttek. A héber és angol nyelvek intenzív tanítása által, valamint ipari átképző műhelyeink segítségével megkönnyítjük neveltjeinknek külföldi elhelyezkedését, akár Palesztinában, akár más angol nyelvterületen. Mert a nyelvek birtokában, valamint mesterséggel a kezében, a zsidó ifjú könnyebben helyezkedhet el külföldön, mint azok az ifjak, akik nem beszélnek még az illető ország nyelvét.

— A csehszlovák éra alatt a tanulók szülei és az iskolánk barátai, a zsidó hitközségek s szervezetek nagyobb áldozatokat hoztak, de Ungvár városa, Kárpátalja tartományi képviselőlete s csekély részben az állam is támogatott bennünket. A visszacsatolás után természetesen elvesztettük cseh és szlovák zsidó testvéreink, az ottani hitközségek és egyéb zsidó szervezetek támogatását, ezzel szemben a magyarországi zsidó hittestvéreink és köztestületeink jelentős támogatását mai napig nem sikerült elérnünk. Néhány dicséretreméltó egyéni kivételtől eltekintve, a magyar zsidók és köztestületek bizony elzárkóznak a támogatásunk elöl, pedig nagyon is rászorultunk erre, mert például iskolaépületünkre még mindig 50.000 pengővel tartozunk s hitelezőink nem akarnak várni. Körülbelül ugyanannyit már az építkezés elején összeadtak a szülők, a héber iskola bel- és külföldi barátai és zsidó szervezetei. Neves londoni és párizsi előkelőségek szintén jelentékeny összeget adományoztak az építési alapra. Mert e külföldi szervezetek véleménye szerint egy héber középiskola, bárhol is legyen az, egyetemes zsidó kultúrügy, melynek támogatása erkölcsi kötelesség.

— A magyar zsidó társadalomnak tehát ugyancsak kötelessége volna segítségünkre sietni és mentesíteni bennünket e súlyos tartozásunk alól. Annyira szükség van ezekre az intézményekre, hogyha történetesen nem volnának meg, úgy most kellene ilyeneket létesíteni. Társadalmi akciót kellene indítani, amolyan „zsidó a zsidóért“-akciót azzal a feladattal, hogy a magyar zsidóság elvállalja a protektorátust a kárpátaljai héber iskolaintézmények felett, előteremtse ezeknek szanálásához szükséges összeget és állandó szubvencióval biztosítsa a tanítás zavartalan menétét és az iskolák fejlesztését. Ebben a tekintetben a magyar zsidó társadalom példát vehet azokról az előkelő és nemes magyar városokról, melyek elvállalták a gyengébb kárpátaljai városok és községek protektorátusát, melyeket azóta szüntelenül támogatnak.

Ezeket mondta nekem informátorom és bizony felette fontos és nemes dolog volna, hogy a magyar zsidó társadalom, valamint a magyar zsidóság kulturális és szociális szervezetei, a Felvidék eme fontos, gyakorlati kultúrmissziót végző héber középiskoláit áldásos támogatásban részesítsék és megmentsék azoktól az összeroppanástól. Mert ezáltal nemcsak két zsidó középiskolát mentenének meg — a magyar zsidó ifjuság számára, de mintegy félszáz zsidó tanár és tanítónak a kenyere is biztosíthatnák.

Fodor Fülöp

A PALESZTINAI SAJTÓ PATAI JÓZSEF ÚJ KÖNYVÉRŐL „MISZEFUNÉ HASIRA”

(Előadások a jeruzsálemi héber egyetemen)

A palesztinai sajtó kimerítő cikkekben méltatta Patai József új könyvét, amely a jeruzsálemi héber egyetemen tartott előadásait foglalja össze. Az összes nagy napilapok külön részletes ismertetéseket közölnek Patai könyvéről és különösen kiemelik a magyar irodalommal foglalkozó előadásokat, amelyek új világot tárnak a héber olvasó elé.

A „Davar” írja: „A héber költészet és a magyar költészet nagyhírű követe, aki egész nemzedéket nevelt, két tárgykörből merít, melyek egyformán drágák szívének. A héber költészet a középkorban és a magyar költészet viszonya a Bibliához. Patai a középkori héber költészetet az eredeti forrásokban kutatta, különböző könyvtárak kéziratiban, és ismeretlen kincseket hozott felszínre. Teljesen új területet mutat be a héber olvasónak a magyar irodalom ismertetésével. A kiváló tudós eleven módon és meggyőző erővel világít bele a kérdésekbe, amelyek az ő számára, aki e két kultúrának neveltje, nem elvont tudományos anyag, hanem csont a csontjából és vér a véréből.”

A „Haarec” írja: „Dr. Patai, a költő, a középkori héber költészet ismert kutatója, aki antológiát adott a héber költészetéről Kalirtól napjainkig, a héber egyetemen tartott előadásaival új, ismeretlen fejezetekkel gazdagította irodalomtörténetünket. Az első és az utolsó előadásában csodálatos adatokat nyújt a héber nyelvnek magyarországi fejlődéséről, keresztény magyarok héber verseiről a 15-ik és 16-ik századból, magyar asszonyokról, akik egymásnak héber verseket írtak.”

A „Habóker” írja: „Mint illatos virágágyak sorakoznak egymás mellé Patai József tanulmányai új könyvében, melyet a költészet rejtett kincseinek szentelt. Költőtestvéreit keresi József Patai. Mindegyik versében új felfedezések, fáradságos kutatás és költői érzés gyümölcsei. A szerző, aki maga költő, nem fáraszt kutatásainak részleteivel. Ellenkezőleg, ezek is díszítő ornamensül szolgálnak az irodalmi épülethez. A héber olvasó közönség különösen hálás lesz a szerzőnek a magyar irodalmat ismertető fejezetekért, amelyek sok meglepetéssel szolgálnak.”

A „Hacofe” nyolchasámos tárcájában kiemeli, hogy ideje volna, hogy mindama ismeretlen héber költők, akiket Patai új könyvében kutatásai alapján ismertet, megtalálják végre az utat, műveik teljes megjelenésére. Éppúgy szeretne a héber olvasó még többet hallani a magyar iro-

Goldstein Armin
a Hitachdut Olej Hungaria főtükára,
a Maávil-kiállítás rendezője

dalomról és kapcsolatairól a Szentírással, amelyről oly csodálatos részleteket nyújt nekünk. Kiemeli ezután Madách Ember Tragédiájáról szóló előadását, majd Eötvös József báró műveinek méltatását és így fejezi be: „Ha Patai professzor könyvének csak ezt az egy fejezetét adta volna, akkor is nagy értékkel gazdagítja a héber irodalmat.”

A „Hamaskif” tárcájában többek között a következőket írja: „A magyar zsidóság szellemi munkásságának nagyszerű foglalatját adja Patai József professzor, akiben a költő lelke és a tudós kutató vágya forrt össze. A könyvet fiának, a jeruzsálemi egyetem első doktorának dedikálta. Apa és fiú tudományos munkássága egyaránt ismeretes Erec Jisraelben.”

A „Haólam” írja: „Palesztina nagy szellemi erővel gyarapodott az utóbbi időkben és ezek ragyogó sorába tartozik Patai József. Összegyűjtött művei, melyek egymásután jelennek meg, hatalmas irodalmi alkotás gyümölcsei. Ismerjük őt mint a legkiválóbb zsidó írók egyikét, akinek helyét az irodalomtörténet fogja megállapítani. Ezúttal csak most megjelent új könyvéről szólunk. Mint bányász szállt le Patai elmúlt idők mélységeibe és pompás érceket hozott felszínre. Mikor a magyarországi héber költészetet ismerteti, átugrik önönmagán. Pótolnunk kell ezt a hiányt és hozzátenni, hogy Patai József héber verseskötetével kezdődik a héber költészet magyarországi történetének új fejezete. És új fejezetet nyit Patai József most megjelent műve is.”

A könyv bevezetéséül Klausner professzor, a héber irodalom tanára a jeruzsálemi egyetemen, tanulmányt írt Patai József írói egyéniségéről és a következőkkel fejezi be: „Sohasem fog feledésbe menni, amit Patai József a zsidó népért, szellemi értékeiért és a héber kultúra fel-támadásáért cselekedett”.

ZSIDÓ HUMOR

AKI FUT A „KOVED” ELŐL...

A vilnai gaonhoz fordult egyszer egy híve:

— Rabbi, írva van: „Aki fut a tisztelet előtt, annak a tisztelet utána fut”. Én szerény ember vagyok, egész életemben futok a koved előtt, és nem látom, hogy utánam futna.

— Meg kell érteni, barátom, — felelt a gaon, — az igazi futó nem szokott hátrafordulni.

*

A „HITETLEN”

Rabbi Nachman, a braslavi kabbalista, mondotta egyszer híveinek:

— Az igazi hívő zsidók hisznek két világ létezésében, e világban és a túlvilágban. Ami engem illet, én bizony félig hitetlen vagyok. A túlvilágban természetesen hiszek, hiszen azért vagyok zsidó. De ebben a világban — egyáltalában nem hiszek.

Dr. Joshua (Oskar) Grünbaum,
azelőtt az Osztr. Cion. szerv. elnöke,
jelenleg a Jew. Agency kisipari osztályának vezetője

Ú J K Ö N Y V E K

BEREND LÁSZLÓ: ÉJFÉLI JAJKIÁLTÁS

(Versek. Zsidó Szellemi Közösség kiadása, 1940.)

Berend László lirájának legszebb helyei, ahol önfeledten átadja magát a fájdalomnak s szinte belezuhanva és megmámorosodva tőle, a koncentrált s végsőkig forrt érzést egy-egy olyan zengő strófában kiáltja ki, hogy csak úgy csattan:

„Reszket a város, fél a fűz, reng a világrész, nő a tűz, asszonytestű szender, teljes az idő, menni kell, barna öledben tünjek el kidöntött életemmel“. Vagy talán még teljesebben: „Nincs rokonunk. Ez itt a törvény s a vak harács! Hiába vágysz ölelésre: földünk örvény s a rémület világa. Egy a valóság itt: az Isten. A többi csak kulissza. Irgalom, Isten! Vigy már innen a semmiségbe vissza!“ Tökéletes zeneiségű strófák ezek, Berend mint metszett kehelyben nyújtja tömény fájdalmát bennük. Mi fáj neki? Berend épp úgy felfogja a körülötte levő hétköznapi pesti valóságot, mint ahogy átérzi a mindenség tragikus elhibázottságát s meggyötörtségéből Istenhez emelkedik. Ujságírói idegei épp oly éberek, mint metafizikai érzékei. Elárvult lélek, aki kidobva az emberek közé, rettenetesen szenved a társadalom vad hidegétől és baudelaire-i kegyetlenséggel kiáltja oda az embereknek „párhozó és harácsos“ szenvedélyüket. S csak természetes, hogy aki olyan nyitott szívvel áll a ma jelenségei előtt és olyan kész arra, hogy lénye mélyéig fogadja be a fájdalom kardvasát, mint ő, egész élességében átszenvedi a zsidóság mai helyzetét is. Versei ilyenkor riportszerűséggel érintkeznek s ugyanakkor zoltárrá szárnyalnak. „Éjféli jajkiáltás“ című verse a legszebb magyar-zsidó versek egyike.

Komlós Aladár.

SÓS ENDRE KÉT ÚJ KÖNYVE

(Porszem és óriás. Versek. Periszkóp-kiadás. — Fejek és elvek. Tanulmányok. Új Zsidó Könyvtár.)

Sós Endre két új könyvvel lépett az utolsó hónapokban a nyilvánosság elé. A két könyv az ismert publicistát különböző oldalokról mutatja be. A *Porszem és óriás* című verskötet valósággal meglepetést okoz sokfelé, hiszen kevesen tudták, hogy a harcos publicista egy kötetre való verssel rendelkezik. (Legfeljebb öt-hat verse látott napvilágot Sós Endrének a különböző folyóiratokban, többek között, a *Mult és Jövő*-ben is.)

A *Porszem és óriás* négy ciklusra oszlik. Az *Arva tevék útja* című ciklus a férfi-bánat mély lirája. Az *Isten nemcsak az angyaloké!* című ciklus az Isten-versek sokszínű gyűjteménye. A *Nincsen Új Szépség és nincs Régi!* című ciklus az Új és a Régi napjainkban dúló küzdelméhez szolgáltat hitvallást. A *Vallomás* című ciklus zsidó versei a modern magyar zsidó líra érdekes, szuggesztív darabjai. A *bolygó zsidó* című verset úgyszólván az egész országban szavalják.

A *Fejek és elvek* tanulmány-gyűjteménye a legkülönbözőbb problémákkal foglalkozik. Az *Új Enciklopédia margójára* című fejezet az utolsó évtizedek fogalmi és szellemi zűrzavarát analizálja. Több zsidó portré is szerepel a kötetben. Sós Endre finom esszéikben mutatja be Kiss József és Molnár Ferenc zsidó humanizmusát. A könyv utolsó fejezete a magyar zsidóság önmegismerésének a fontosságát tárgyalja. *Követeli, hogy szakítsunk végre a házi zsidó-típussal, amely förtelmes jelensége volt a magyar zsidó életnek.* E nehéz időkben *autoemancipációra* van szükség.

A zsidó fiatalság széles körei sok útmutatást, buzdítást kaptak Sós Endrétől az utolsó években. A *Fejek és elvek* is alkalmas arra, hogy öntudatra nevelje az ifjúságot.

Dr. S. I.

DÁNIEL SZÁNTÓ

a Pischinger-gyár igazgatója, a H. O. H. ügyv. tagja,
a kiállítási zsüri tagja, a kiállítási bizottság elnöke

Boros és Kohn cégtulajdonos **Boros József**

siremlék nagyraktára kizárólag: Budapest, VII.,

Telefon: 141-492.

Modern fedőlapos, virágvázás siremlékek

Dob-utca 2

(Károly-körutisarokház)

**OLCSÓ
ÁRAK!**

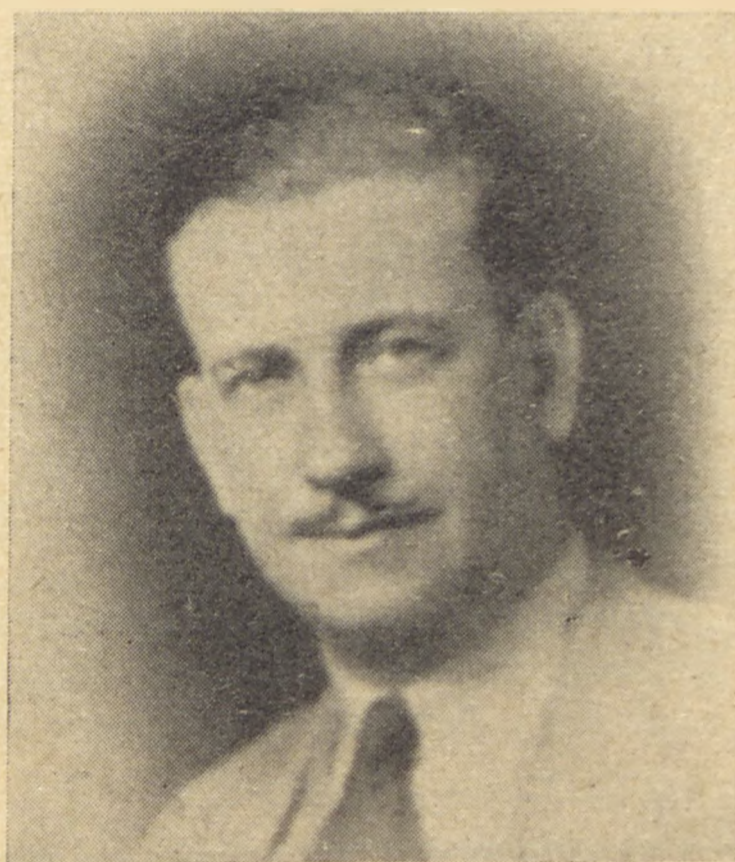
LOHR MÁRIA „Kronfusz”
vegytisztító és kélmefestő

Gyár és központ:
VIII., Baross-utca 85
Telefon: 13-02-37
14-43-02

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

MORRIS C. TROPER

az Amerikai Joint Distribution Committee európai elnöke, Brooklynban született 1892 november hó 18-án, a newyorki egyetemet végezte, ahol 1918-ban a kereskedelmi jog tudorává és 1925-ben jogi doktorrá avatták cum laude. New-York állam ügyvédi kamarájának tagja, hites szakértő és 1937—1939. években a Hites Könyvszakértők Állami Szövetségének elnöke, az

Amerikai Könyvelési Intézet elnökei államszövetsége tanácsbizottságának volt elnöke, 1936—1937. években ügyvezető alelnöke az American Joint Distribution Committee nagy newyorki gyűjtési akciójának, 1920 óta megfigyelője és tanácsadója az American Joint Distribution Committee-nek és más emberbaráti szervezeteknek. — Az American Joint Distribution Committeevel és az ahhoz tartozó testületekkel kapcsolatban Troper az elmúlt húsz esztendőben sorozatos utazásokat tett Európán keresztül — Lengyelországban, Német- és Oroszországban, Ausztriában, ahol megszervezte a segélyügyeket és megalakította a segélyezés programjait. Néhány hét előtt Magyarországon is járt és tanulmányozta az itt már felállított segélyezési szerveket és nagy szeretetet, megértést és érdeklődést tanúsított az eddig kifejtett munka, valamint a további tervek iránt. Mint jelenlegi elnöke a Joint európai végrehajtóbizottságá-

nak, Troper közvetlen érintkezésben állott és áll Myron C. Tylorral, Sir Herbert Emersonnal, Paul van Zeelanddal és a Menekültek Nemzetközi Bizottságának más személyiségeivel.

PROF. KLEIN SÁMUEL HALÁLA. Mint Jeruzsálemből jelentik, ötvennégy éves korában meghalt Klein Sámuel professzor, a jeruzsálemi egyetem földrajzi tanszékének tanára. Halála a zsidó tudományos világnak nagy gyászja. Prof. Klein Sámuel nagyjelentőségű tudományos munkásságát a *Mult és Jövő*, melynek az elhunyt nagy tudós évtizedek óta munkatársa volt, legközelebb méltatja.

DR. KASTEIN JÓZSEF kiváló történetíró, a jeruzsálemi egyetem megbízottja, a Rabbiképző Intézet Theológiai Körében hébernyelvű előadást tartott a Szentföld kulturális problémáiról. A magas nivójú előadáson megjelent dr. Guttmann Mihály rektor, dr. Fischer Gyula főrabbi, dr. Löwinger Sámuel tanár, Holder József jiddis költő, stb. A Theológiai Kör nevében Teszler Herman hallgató üdvözölte az illusztris vendéget, ugyancsak héberül. Megnyitójában megemlékezett dr. Klein Sámuel magyarországi származású jeruzsálemi egyetemi tanár hirtelen elhúnytáról.

AZ ÁHÁVÁSZ REIM Országos Felebaráti Szeretet Egylet május hó 15-én tartotta 41-ik évi közgyűlését a pesi izr. hitközség dísztermében dr. Rosenak Miksa m. kir. egészségügyi főtanácsos elnökle mellett. A szokásos üdvözlések és az elhunytakról való kegyeletes megemlékezés után a Hübsch Alfréd titkár által ismertetett évi jelentést, zárszámadást és költségvetést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

ISTENTISZTELET. Az 1914—1918. évi világháború hősi halottai emlékének megünneplése céljából a Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség május 26-án Kazinczy-utcai főtemplomában istentiszteletet rendezett, amelyen Klein Márkus hitközségi előljáró, iskolaszéki elnök vezetése alatt számos hívő és az összes kebelbeli intézmények képviselői vettek részt. — Az istentisztelet keretében Steif Jonáthán rabbi a nyitott frigyláda előtt bensőséges imát mondott. Az ünnepi istentisztelet a Himnusz hangjaival ért véget.

Dr. B. KRAUSZ HILDA okl. nyelvtanár min. eng. INTERNÁTUSA

Angol-Magyar Leánynevelő

Budapest, XIV., Ida-utca 3 (Városliget). Telefon: 296-313.

Tökéletes kiképzés idegen nyelvekben, továbbképzés, előkészítés gyakorlati pályákra, háztartás, zene, sport. — Bejáróknak és félbennlakóknak is. — Szigorúan rituális ellátás. — Referenciák. — Prospektus.

Felelős szerkesztő és kiadó: DR. PATAI JÓZSEF.

Kiadóhivatali igazgató: VIRÁG GYULA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Vadász-u. 11.

Hungária Hirlapnyomda R. T. Budapest. Felelős: Bánó Lehel igazgató.

Engedélyezve: 20700/1938 XII M. E. sz. alatt

A kitünő HOFFMAN-féle orth.

változatos, finom menü mérsékelt árban házhoz szállítva is. Lakodalmakat vállal elsőrendű kivitelben. Elsőrendű fajborok

כשר

vendéglőben

Budapest, VI., Révay-utca 4/B

Telefon: 1-238-43

RÓZSA VERA DALESTJE. A Zeneakadémia nagytermében tartotta meg dalestjét az elmúlt hónapban Rózsa Vera, a rendkívüli tehetségű fiatal énekművésznő. Rózsa Verát hallgatva, legátfogóbb impresszióink a megjelenés, a hang, a szó, az arcjáték tökéletes egybecsengése, ami eltanulhatatlanul a vérbeli interpretáló-művész adottsága. Mostani estjét Monteverdi Lamento d'Ariannájával nyitotta meg, majd Schubert-, Brahms-, Wolf-dalokat, kiváló kísérője: Kósa György zeneakadémiai tanár, valamint Kardos István és Molnár Antal szerzeményeit, egy remek, új Ady—Reinitz-dalt, végül francia dalokat: Ravel- és Debussy-chansonokat adott elő, tündöklő muzikalitással s különösen a finom zenei árnyalatok drámai mélységével. De ugyanoly elragadó derű-kisugárzása is: a fecskéhez forduló pajkos kíváncsiságában vagy a „Chanson de la Mariée”-ben dala már szinte maga a hangokká vált mosoly, a maradéktalanul kifejeződő ifjúság. Olykor egy-egy sajátos kéz-, sőt ujjmozdulat-ötlete támad, ami ösztönös természetességgel húzza alá mondanivalóját s szinte mint valami látható hang társul ajkaihoz. Hajszál-biztos értelem s ugyanez az átélés álomszerű elragadottsága érződik minden megnyilatkozása mögött. Áhítatos közönsége ezúttal is ismételtelen, hosszan ünnepelte.

Berend László

HÁZASSÁG.

Fazekas Lajos, az ungvári zsidó gimnázium igazgatója és Grosz Jolán (Kisvárdai) május 26-án, lagbeomerkor, házasságot kötöttek.

HALÁLOZÁS.

Kálmán Mórné szül. Spitzer Etelka, a dunaföldvári izraeli egyesület elnöknője, áldásos életének hatvanegyedik évében, legboldogabb házasságának negyvenharmadik évében hirtelen elhunyt. Gyászolja férje, Kálmán Mór, fia, Géza, menyee, Kálmán Gézáné szül. Domány Bözsi és kiterjedt rokonsága. Temetése óriási részvét mellett ment végbe Dunaföldváron.

Dr. Hirn Márton abonyi orvos életének 75-ik évében elhunyt. Temetése május hó 19-én óriási részvét mellett folyt le. Kiterjedt családja és rokonsága gyászolja.

Dr. Frenkel B.

vallás tanár

zsidó nevelőintézete

Internátus fiuknak és leányoknak minden iskolatípus közelében.

Leánytovábbképző 14 évnél idősebbeknek.

XIV., Szabó József-utca 14. Telefon: 135—471

Üdülő a Svábhegyen

gyermekeknek és felnőtteknek. Subalpin klíma, közel 3000 négyzetméteres ősparkban megnyílt.

Napközi üdülés és kisebb gyermekek részére

idegennyelvű gyermekfoglalkoztató

I., Béla király-ut 34. szám. Telefon: 165—170

SIRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY kőfaragómesterek sírkőraktára
Budapest, VII., Károly király-út 3/c
Dob u. sarok Tel. 1-349-95
RENDKÍVÜLI OLCSÓ ÁRAK!

Ami a szülőket legjobban érdekli
**Leány- és fiúruha,
Leány- és fiúkabát**

LITZMANN IRMA
Budapest, VI. ker.,
Király-utca 18. sz.

Hajszálok végleges kiirtása villannyal.

Szépségápolás. Szemölcsirtás. Quarz.
Pollák Sarolta kozmetikai intézet,
Andrássy-út 32. I.

Cégem specialitásai (házi kezelésre):
„Miracle“ szőrtelenítőszer
vagy „Miracle“ szőkítőke-
nőcs.

„Miracle“ krém, szappan,
pouder, rouge, a kozmeti-
ka vívmánya

(Kérjen
prospektust.) Tanítványképzés.

Elegáns

**CSECSEMŐ-
KELENGYÉK**

SZÉKELY JENŐ
PETŐFI SÁNDOR-UTCA 9

EZÜST

DÍSZMŰÁRU, EVŐESZKÖZÖK GYÁRI ÁRBAN
SCHLEIFER
EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY-UTCA 10.
TELEFON: 143—528

F Ü R T H

lakástakarító- és féregirtó vállalat

Budapest, V, Csáky-utca 7. II. em.

Telefon: 1-244-55

Lelkiismeretes munka

Prima referenciák

Művészi
kivitelű

síremlékek

Lőwy-nél Budán

II., Fő-utca 79. Telefon: 35-15-81
Fióközlet és telep III., Bécsi-ut

A régi zsidó temetővel szemben.
A trolleybusz indulási állomásától 2 percrenyire

**Üvegtetőcserép
és Eternit**

szabványméretű
drótbetétes üveg

IFJ. WEISS GYULA

Budapest, V., Vadász-utca 29.

ÜVEGHÁZ

Telefon 110-114*

Mátrafüreden megnyílt

az elismert első orth. kóser gyermeküdülő
modern kétemeletes villában. Orvosi és peda-
gógiai felügyelet. — Prospektust küld:

Klein-gyermeküdülő

MÁTRAFÜRED. — TELEFONSZÁM: 8.

tökéletes

KLISÉ

König és Bayer

WESSELÉNYI-U. ES ALMASSY-TÉR SAROK
VH.CSENGERY-UTCA 1. T: 135-991